

“KATKAT YASEMİN” ADLI ŞİİR ÇEVİRİSİ ÜZERİNE BİR ELEŞTİRİ

Arş.Gör.Dr. Şerafettin YILDIZ
Selçuk Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi
Doğu Dilleri ve Edebiyatları Bölümü
Arap Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı
serafettinyildiz42@hotmail.com

Özet

Bu makalede çağdaş Arap şairlerinden Suriyeli Nizâr Kabbânî'nin “Tavku'l-Yâsemîn” adlı Arapça şiirinin “Katkat Yasemin” başlığıyla Türkçeye çevirisi, anlam ve içerik bakımından incelenmiştir. Şiir çeviri eleştirisinin yapıldığı bu çalışmada şairin üslup özelliklerinin çeviriye nasıl yansıtıldığı ve Arapça metin ile Türkçe metin arasında ne gibi farklılıklar olduğu örneklerle ortaya konulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Çağdaş Arap Şiiri, Nizâr Kabbânî, Tavku'l-Yâsemîn, şiir çeviri eleştirisi

A REVIEW ON THE TRANSLATION OF THE POEM NAMED KATKAT YASEMIN

Abstract

In this article, the Turkish translation of the Arabic poem named “Tavku'l-Yâsemîn” by Syrian Nizâr Kabbânî, who is among the modern Arab poets, under the title “Katkat Yasemin”, is studied in terms of meaning and content. In this study in which the poem translation is criticized, the issues such as how the language characteristics of the poet is reflected into the translation and what sort of diversities are available between the Arabic and the Turkish texts are introduced by means of examples.

Key Words: Modern Arab Poem, Nizâr Kabbânî, Tavku'l-Yâsemîn, poem translation review

GİRİŞ

Son yıllarda ülkemizde modern Arap edebiyatıyla ilgili gerek nesir ve gerekse şiir türlerinde çeviri kitap sayısının hızla arttığı görülmektedir. Bu çeviriler üzerine olumlu ya da olumsuz bilimsel eleştirilerin yapılmaması, çevirmen ve okurda yayımlanan her çevirinin doğru olduğu kanısı uyandırmakta, bu da güzel, nitelikli, okura keyif veren, akıcı, anlaşılır nesir ve şiir çevirilerinin ortaya konulmasını engellemektedir.

Çevirmen, yaptığı çevirilere yapıcı eleştiri alamadığı için çeviri yanlışlarına devam etmekte, kendisini yenileyememekte veya yaptığı çevirilerin doğru olduğunu düşünerek buna gerek duymamaktadır. Bu da kalitesiz çevirilerin artmasına neden olmakta ve güzel çeviri örneklerini gölgelemektedir. Kötü çeviri örneklerini eline alan bir okur, anlaşılmaz ifadelerle karşılaşınca birkaç şiir çevirisini okuduktan sonra sıkıcı bulduğu kitabı bir tarafa bırakmakta ve bir daha ona el sürmemektedir.

Nesir ve şiir çevirilerindeki artış ve aynı ürünlerin farklı çevirmenler tarafından tekrar tekrar çevrilmesi; çevirilerin doğruluğu ve güvenilirliği, yazarın üslubu ve mesajının ne kadar iletildiği meselesini gündeme getirmiştir. Bu amaçla 1997 yılında Rahmi Er'in danışmanlığında Mesut Yazıcı tarafından çeviri eleştirisi üzerine "Türkçede Necip Mahfuz" adlı bir yüksek lisans tezi hazırlanmıştır (Yazıcı, 1997).

Bu çalışmada Necip Mahfuz'un üç romanının Türkçeye çevirileri incelenmiş, çevirilerin düzeyleri, yazarın üslup özelliklerinin çevirilere nasıl yansıtıldığı, özgün metin ile çeviri metin arasında hangi noktalarda ne gibi farklılıklar olduğu örneklerle ortaya konulmuştur. Bu akademik çalışmadan sonra İlyas Karslı tarafından genel çeviri hatalarını ele alan "Arapçadan Türkçeye Tercüme Hataları" adlı bir makale yayımlanmıştır (2005:69-90). Son olarak ise İbrahim Özay, "Türkçe Deyimlerin Arapçaya Aktarılması (Aziz Nesin'in Yedek Parça İsimli Öyküsü)" başlıklı bir makale yayımlamıştır (2010:249-264).

Çağdaş Arap şairlerinden tek bir şiir veya kitap halinde çok sayıda şiir çevirisi çalışması olmasına karşın şimdiye değin şiir çevirisi üzerine bir eleştirinin yapılmamış olması, bizi böyle bir çalışma yapmaya sevk etmiştir.

Çalışmamızın amacı, şiir çevirisinde kelimelerin anlamlarına ve cümle yapısına dikkat edilmediği takdirde yalın ve anlaşılır dille yazılmış Arapça bir şiirin, çevirisinde ne kadar anlaşılmaz bir metin haline dönüştüğünü örneklerle ortaya koymak ve bundan sonraki şiir çevirilerinin nitelikli olmasına katkıda bulunmaktır.

1. “Katkat Yasemin” Adlı Şiirin Çevirisine Dair

Makalemizde çağdaş Arap şairlerinden Suriyeli Nizâr Kabbânî (1923-1998)¹’nin طوقُ الياسمين adlı şiirinin (Cuhâ, 1999:332-334), çağdaş Arap şiiriyle ilgili çok sayıda çeviri kitabı yayımlanan M. Fındıkcı’nın² “Katkat Yasemin” (2000:46-47)³ adlı çevirisi, anlam ve içerik bakımından incelenmiştir.

İncelememizde önce kaynak metin, altında tablo içerisinde sol tarafta M. Fındıkcı’nın çevirisi, sağ tarafta ise bizim önerdiğimiz çeviri verilmiştir.

¹ 21 Mart 1923 tarihinde Şam’da doğmuştur. 1945’te Suriye Üniversitesi Hukuk Fakültesinden mezun olmuş, aynı yıl Suriye Dışişleri Bakanlığına girmiştir. Sırasıyla Kahire, Ankara, Londra, Pekin, Beyrut ve Madrid’de diplomatik görevlerde bulunmuştur. Daha sonra istifa ederek Beyrut’ta bir yayınevi kuran Kabbânî, İkinci Dünya Savaşı sonrası Arap şiirinde yenilikçi bir şair olarak kabul edilmektedir. İlk şiirlerinin baş teması aşk olmakla birlikte sonraları siyasi ve sosyal konulara eğilmiş ve bunları serbest şiirle etkili bir şekilde işlemiştir. Dili modern olup, üslûbu sade ve tabiidir. Ona göre şiir, yalın olmalı ve sıradan okuyucular tarafından kolayca anlaşılmalıdır. Şair Nizâr Kabbânî, 30 Nisan 1998 tarihinde vefat etmiştir. Arap dünyasında çok sevilen Kabbânî’nin bazı şiirleri ve şiir kitapları Türkçeye çevrilmiştir. Yazarın şiir kitaplarından bazıları şunlardır: *Kâlet liye’s-Semrâ’* (1944), *Tufûlet Nehd* (1948), *Kasâ’id* (1955), *Habibetî* (1961), *Havâmiş ‘alâ Defteri’n-Nekse* (1967), *Şu‘arâ’u’l-Ardî’l-Muhtelle: el-Kuds* (1968), *Kâmûsu’l-Aşîkîn* (1981), *Aş‘âr Mecnûne* (1983), *el-Hubb lâ Yakif ‘alâ’l-Dav’î’l-Ahmer* (1983) (bkz. Kabbânî, 1983, VII:208-209; Jayyusi, 1987:368; ed-Dakkâk, t.y.:438; Er, 2004:63; Tur, 2005).

² Metin Fındıkcı, çağdaş Arap edebiyatından çevirileriyle tanınmış bir şair ve çevirmendir. Şiirleri ve çevirileri; *Yazılı Günler, Yarın, Cumhuriyet Kitap, Yeni Biçem, Adam Sanat, Uç, Rüzgar, Şiir-lik ve Kitap-lık* gibi birçok dergide yayımlanmıştır. Arapçadan çevirdiği şiir ve nesir kitapları şunlardır: Nazik El Melaike, *Rüyadan Çağrılmak*, Çeviri: Metin Fındıkcı, İyi Şeyler Yayıncılık, 1996; Adonis, *Rüzgarda Yapraklar*, çev. Metin Fındıkcı, İyi Şeyler Yayıncılık, 1998; Nizar Kabbani, *Hüzünlü Irmak*, çev. Metin Fındıkcı, İyi Şeyler Yayıncılık, 2000; Adonis, *Ayna ve Düş*, çev. Metin Fındıkcı, Avesta Yayınları, 2002; Mahmud Derviş, *Unutulanı Anmak*, çev. Metin Fındıkcı, Avesta Yayınları, 2002; Gâda El Seman, *Beyrut’ta Deniz Yok*, çev. Metin Fındıkcı, Avesta Yayınları, 2002; Hanan Avvad, *Filistin Senin İçin*, çev. Metin Fındıkcı, Evrensel Basım, 2003; Mahmud Derviş, *Beyrut Kasidesi*, çev. Metin Fındıkcı, Alkım Yayınevi, 2003; Mahmud Derviş, *Mavi Bir Gün*, çev. Metin Fındıkcı, Dünya Yayıncılık, 2003; Adonis, *Doğu ve Batı*, çev. Metin Fındıkcı, Dünya Kitapları, 2004; Adonis, *Güllerin Aydınlığından*, çev. Metin Fındıkcı, Adam Yayınları, 2004; Adonis, *Aşk Şiirleri*, çev. Metin Fındıkcı, Kırmızı Yayınevi, 2007; Metin Fındıkcı, *Çağdaş Arap Şiiri Antolojisi*, Toroslu Yayınevi, 2007; Fetva Tukan, *Kapalı Kapının Önünde*, çev. Metin Fındıkcı, Artshop Yayınevi, 2008; Mahmud Derviş, *Kuşatma (Durumu)*, çev. Metin Fındıkcı, Artshop Yayınevi, 2009; Mahmud Derviş, *Yalnızlık Yenilemeden Kendini*, çev. Metin Fındıkcı, Can Yayınevi, 2009; Muhammed Bennis, *Şarap*, çev. Metin Fındıkcı, Kırmızı Yayınevi, 2009.

³ Ayrıca bu şiir, Rıza Halilov-Aysel Ergül tarafından da “Yasemin Gerdanlık” başlığıyla Türkçeye çevrilmiştir (Kabbânî, 2002:23-25).

طَوْقُ الياسمين
 شكرا ... لطوق الياسمين
 وضحكت لي ... وظننتُ أنك تعرفين
 معنى سوار الياسمين
 يأتي به رجُلٌ إليك ...
 ظننتُ أنك تُدركين ...

Katkat Yasemin	Yasemin Gerdanlık
Teşekkür ederim...	Teşekkürler... Yasemin gerdanlık için
Katkat Yasemin	Ve bana güldün... sandım ki biliyorsun
Bana güldüğün için...	Bir erkeğin sana verdiği
Biliyorsun sandım sendeki	Yasemin bileziğin anlamını
Yasemindeki surun anlamını	Sandım ki farkındasın...
Sana gelen adımlarımı kestiğini	
Biliyorsun sandım düşmanın geldiği yeri	
M. Fındıkçı	Ş.Yıldız

Nizâr Kabbânî'nin şiirinin başlığı, طَوْقُ الياسمين dir. Çevirmen Metin Fındıkçı, bu şiirin başlığını Türkçeye “Katkat Yasemin” olarak çevirmiştir. Oysa طوق kelimesi, (“kolye, gerdanlık, halka”) anlamlarına gelmektedir. Nitekim edebiyatçı İbn Hazm'ın aşk şiirleri üzerine yazdığı طَوْقُ الحَمَامَةِ adlı edebiyat eserinin başlığında da geçen bu kelime, “gerdanlık” anlamında kullanılmış ve eserin başlığı, Türkçeye (“Güvercin Gerdanlığı”) olarak çevrilmiştir (İbn Hazm, 1995).

Çevirmenin serbest şiir çevirisi yaptığını düşünsek bile Türkçede “katkat yasemin” ifadesi pek uygun düşmemektedir. Çünkü “katkat” ifadesi, düz nesnelerin üst üste olması anlamında bir sıfattır ve “Katkat binalar”, “katkat elbise” şeklinde kullanılır. Birçok çiçek için genellikle “demet demet”, “deste deste” ifadeleri tercih edilir. Hâlbuki kaynak metindeki tamlama, isim tamlamasıdır.

1. dize: Fındıkçı'nın çevirisine göre şiir kişisi, kendisine güldüğü için katkat yasemine teşekkür ediyor. Oysa kaynak metne göre, şiirin ilk dizesinde şiir kişisinin sevdiği bayan, kendisine verdiği yasemin gerdanlık için şiir kişisine teşekkür etmektedir.

2. dizede çevirmenin cümle öğelerini ayırt edemediği ve bu yüzden yanlış çeviri yaptığı görülmektedir. Çünkü yasemin gerdanlık, şiir kişisine gülseydi, ضحك (“gülmek”) fiilinin fâili, merfu muttasıl zamir ضحكت şeklinde gelmesi gerekirdi. Zira طوق kelimesi, dilbilgisi açısından müzekker (eril) bir kelime olduğu için ضحك (“gülmek”) fiilinin fâili de eril gelmek zorundadır. Yani Arapçada fiil ile fâilin, cinsiyet bakımından uyumlu olması gerekir. Kaynak metne göre şiir kişisi, hoşlandığı bayana “Yasemin gerdanlık için teşekkür ederim” dedin “ve bana güldün” diyor.

3. dize: Çevirmenin şeklen birbirine benzeyen kelimelere dikkat etmediği ve sözlüğe başvurma ihtiyacı hissetmediği anlaşılmaktadır. Bundan dolayı çevirmen, kaynak metinde geçen سوار (“bilezik”) kelimesini سُور (“çit”) olarak okumuş ve “sur” anlamı vermiştir. Çeviriye göre şiir kişisi, yasemin çiçeğine “Biliyorsun sandım sendeki Yasemindeki surun anlamı” diyor. Oysa kaynak metinde böyle bir anlamı karşılayan veya çağrıştıran bir ifade bulunmamaktadır.

4. dizede yine harflerin birbirine benzemesi, çevirmenin dikkatsizliğinden veya Arapça cümle yapısını ayırt edememesinden kaynaklanan bir çeviri hatası karşımıza çıkmaktadır. Çevirmen, رَجُل (“adam”, “erkek”) kelimesini رَجْل (“ayak”) okumuş ve kelimeye “adım” anlamı vermiş, ardından da “kesmek” fiilini eklemiştir. Dizede رَجْل “ayak” kelimesinin kullanılması, hem dilbilgisi hem de anlam bakımından uygun değildir, çünkü Arapçada رَجْل kelimesi eril bir kelime, رَجْل ise semai müennes (dişil) bir kelimedir. Dolayısıyla Arapça fiil cümlesinde fiil-fâil uyumu gerekir. Cümlelerin fiili, fâilin eril veya dişillikine uymak zorundadır. Bu yüzden kaynak metinde olduğu gibi fiil, fâil müzekker olduğu için cümlelerin başında müzekker olarak gelmiştir. Bu durumda “ ر ج ل ” kök harflerinden oluşan kelime, رَجْل (“erkek”) okunmalı ve buna göre anlam verilmelidir.

5. dizede ise çevirmen, kaynak metinde olmayan “düşmanın geldiği yeri” ifadesini çevirisine eklemiştir.

وجلست في ركن ركين

تتسرحين

وتنقطين العطر من قارورة وتدمدمين

لحناً فرنسي الرنين

لحناً كأيامي حزين

...Olgunluğunda olgunca oturur	Sakin bir köşeye oturdun
Taranırsın	Saçlarına şekil vermeye
Tomurcuğu koparırsın durduğu yerden	Bir şişeden parfüm damlatmaya

Ve pişman olursun	Fransız melodili bir ezgi
Sesin yankır ve atım ürker	Günlerin gibi hüznü bir ezgi
Hüzünlü günlerim yanlış anlaşılır	Mırıldanmaya başladın
M. Fındıkçı	Ş.Yıldız

1. dize: Çeviride verilen “Olgunluğunda olgunca oturur” ifadesi, kaynak metinde yer almamaktadır. Sadece benzer kelime olarak جلس (“oturmak”) fiili bulunmaktadır. O da kaynak metinindeki hem kip hem de zaman bakımından uymamaktadır. Anlamı جلست (“oturdun”) olması gerekirken 3. şahıs تجلس (“otuyor”) şeklinde çevrilmiştir.

2. dizede “taranırsın ” ifadesi yerine “saçına şekil veriyorsun” veya “saçını tanyorsun” ifadeleri anlamca daha uygundur.

3. dizede kaynak metinde “tomurcuk” ve “koparmak” kelimeleri olmadığı halde çeviriye sonradan ilave edilmiştir. Ayrıca çevirmenin kelimenin kök harflerine dikkat etmediği, bu yüzden kelimeyi yanlış okuduğu ve yanlış anlam verdiği görülmektedir. Dizdeki دمدم (“mırıldanmak”) fiilini ندم (“pişman olmak”) olarak okumuş ve تندمين (“pişman olursun”) şeklinde kaynak metinle uyuşmayan yanlış bir çeviri yapmıştır.

4. dizede çevirmen, فَرَسِي (“Fransız”) kelimesini فَرَسِي (“atım”) şeklinde okuyup anlamlandırmış ve kelimenin sonuna kaynak metinde olmayan “ürkmek” fiilini eklemiştir.

5. dizede ise kaynak metinde olmayan “Yanlış anlaşılır” ifadesi çeviriye eklenmiştir.

قدمك في الحُفِّ المقصَّبِ
جدولان من الحنين

Yaklaşırır seni çıplak kamışıma...	Simli terlikteki ayakların
Organımdaki arzuyu	İki özlem kanalı
M. Fındıkçı	Ş.Yıldız

1. ve 2. dizelerde çevirmen, şeklen birbirine benzeyen iki kelimeyi isim ile fiili ayırt edememiş ve ortaya çok tuhaf bir çeviri çıkmıştır. Dizdeki قَدَم (“ayak”) kelimesi isim, قَدَم (gelmek) kelimesi ise bir fiildir. Çevirmen, bu fiile “yaklaştırmak” anlamı vermiş, “Simli terlik” ibaresini ise “çıplak kamış” şeklinde çevirmiştir. قَصَّب

kelimesinin anlamı (“kamış”) demektir, ancak birinci dizede geçen bu kelime مُقْصَبٌ (“nakışlı”, “simli”, “çizgili”) anlamında bir sıfattır. “Çıplak” kelimesi ise fazladan çeviriye eklenmiştir. “Organ” kelimesi ise kaynak metinde olmayıp, çevirmenin çeviriye eklediği diğer bir kelimedir.

وقصدت دولابَ الملابس

تقلعين ... وترتدين

وطلبت أن أختار ماذا تلبسين

Kırarsın elbise dolabında Sökersin... ve dönersin Ve ona ne giyeceğini anımsatırsın M. Fındıkçı	Sonra elbise dolabına yöneldin Birini çıkarıp birini giymeye başladın Ve ne giyeceğini seçmemi istedin Ş.Yıldız
--	--

1. dizede çevirmenin Arapça zamanları bilmediği anlaşılmaktadır. قَصَدَ (“bir şeye yönelmek”) anlamında bir fiildir ve bu kelimedede yan anlam olarak dahi “kırmak” anlamı yoktur. Dizedeki قَصَدْتَ (“yöneldin”) fiili, geniş zaman değil, dili geçmiş zaman ifade etmektedir.

2. dizede çevirmenin kelimelerin türemiş oldukları kök harflere dikkat etmediği, fillerin geldiği bablardaki anlam farklılıklarını ayırt edemediği ve kelimeleri yanlış okuduğu görülmektedir. أَلْعَ fiili, (“soyunmak”, “elbiseyi çıkarmak”) anlamındadır. Oysa çevirmen, bu kelimeyi اِقْتَلَعَ olarak okumuş ve kelimeye (“sökme”) anlamı vermiştir. Ayrıca اِرْتَدَى (“elbise giymek”) fiilini اِرْتَدَى olarak okumuş ve fiile “dönme” anlamı yüklemiştir.

3. dizede ise yine kaynak metinle hiçbir ilgisi olmayan bir çeviri örneği ortaya konmuştur. Oysa dizedeki fiiller, temel düzeyde Arapça bilen bir kişinin rahatlıkla okuyup anlayabileceği derecede basit ve açıktır.

أقلي إذن ...؟

أقلي أنا تتجملين ...؟

Eğer sönüp batmasa? (Çevirisi yapılmamış) M. Fındıkçı	O halde benim için mi? Benim, benim için mi güzelleşiyorsun? Ş.Yıldız
---	--

1. dizede çevirmen, şeklen birbirine benzeyen kelimeleri karıştırmış, bundan dolayı اقلي ibaresini اقل (“batmak”, “sönmek”) fiili sanmıştır. Oysa kelimenin başındaki ا (hemze) soru ismi, ف (fe) zâid harf, ل (lam) harf-i cer, ي (ya) ise mülkiyet zamiridir.

2. dizenin Türkçeye çevirisi yapılmamıştır.

ووقفتُ... في دوامة الألوان ملتهبَ الجبين

Ve yakalarım... alnında yanıp sönen renklerin devamını M. Fındıkçı	Renklerin girdabında alnım ateşler içinde kalakaldım Ş.Yıldız
--	---

Çevirmen, دوامة (“girdap”) kelimesini, Osmanlıca gibi دوامٌ şeklinde okumuş ve kelimeye “devam” anlamı vermiştir. Ayrıca وقفَ kelimesi, (“ayakta durmak”, “olduğu yerde kalmak”) anlamlarında olmasına rağmen çevirmen, dizede “yakalamak” anlamı vererek kendi ifadelerini sanki şaire aitmiş gibi aktarmıştır.

الأسود المكشوفُ من كتفيه ...

هل تترددين ...؟

لكنه لونٌ حزين

لونٌ كإيامي حزين

-Çeviri yapılmamış-	Omuzları açık siyah olan
-Çeviri yapılmamış-	Karar mı veremiyorsun?
Ancak renkler hüzünlü	Tabii ya o, hüzünlü bir renk
Renkler günlerim gibi hüzünlü	Günlerim gibi hüzünlü bir renk
M. Fındıkçı	Ş.Yıldız

1.ve 2. dizeler Türkçeye çevrilmemiştir.

3. dize ise Türkçeye yanlış çevrilmiştir.

4. dizede zaman yanlış kullanılmıştır. Ayrıca dizede bayanın giydiği “katkat yasemin” değil, “siyah (elbise)” dir.

ولبسته

وربطت طوقَ الياسمين

<p>Ve giyersin... katkat cesur yasemini M. Fındıkçı</p>	<p>Sen ise onu giydin Ve yasemin gerdanlığı taktın Ş.Yıldız</p>
---	---

1.ve 2. dizeler birleştirilerek çevrilmiş, ancak yine fiilin zamanında uyumsuzluk bulunmaktadır. Dizede çevirmen, لبسته (“Onu giydin”) demesi gerekirken fiili تلبسين (“giyersin”) şeklinde geniş zaman kipinde kullandığı görülmektedir. İkinciye dizeyi, birinci dizedeki fiilin mef’ûlu yani düz tümleci yapmış, oysa ikinci dize, ayrı bir cümledir. Bu cümlede fiil, fâil ve mef’ûl yer almaktadır.

وظننتُ أنك تعرفين

معنى سوار الياسمين

يأتي به رجلٌ إليك ...

ظننتُ أنك تُدرकिन ...

<p>Biliyorsun sandım sendeki... Yasemindeki surların anlamını Sana gelen adımlarımı kestiğini Biliyorsun sandım düşmanın geldiği yeri... M. Fındıkçı</p>	<p>Sandım ki biliyorsun Bir erkeğin sana verdiği Yasemin bileziğin anlamını Sandım ki farkındasın... Ş.Yıldız</p>
--	---

Bu dizeler nakarat olup ilk geçtiği yerdeki çeviri hataları, yine aynı şekilde tekrarlanmıştır.

هذا المساء ...

بخانةٍ صغرى رأيتُك ترقصين

تتكسرين على زنود المعجبين

تتكسرين ...

Bu akşam...	Bu akşam...
Dans ederken gördüm çocuk arzunla	Küçük bir meyhanede gördüm seni, dans ediyor
Kırarsın defneleri keyfince	Hayranlarının kollarında kırıyor
Kırarsın...	Kırıtıyordun... Ş.Yıldız
M. Fındıkçı	

1. dizede yer alan işaret ismi ve işaret edilen isimden oluşan “bu akşam” ibaresi, şiirde şimdiye kadar rastlayabildiğimiz tek doğru çeviri örneğidir.

2. dizede çevirmen, خانة (“bar”, “meyhane”) kelimesine حنين (“arzu”) manası, صغرى (“küçük”, “ufacık”) kelimesine ise “çocuk” anlamı vermiştir. Oysa صغرى بخانة سغرى sıfat tamlaması, (“küçük bir meyhanede”) anlamındadır.

3. dizede ise çevirmen, تكسر (“kırılmak”) fiilini, كسر okumuş ve kelimeye (“kırmak”) anlamı vermiştir. Şiir metninde “defne” ve “keyfince” kelimelerini çağrıştıran kelimeler olmadığı halde, çevirmen tarafından çeviri metnine eklenmiştir.

وتندمين ...
في أذن فارسك الأمين
لحناً فرنسيّ الرنين
لحناً كأيّامي حزين ...

Ve pişman olursun...	Sadık şövalyenin kulağına
Emin eldeyse atın kulakları	Fransız melodili bir ezgi
Yankısı yanlış anlaşılır atımın	Günlerim gibi hazin bir ezgi...
Yanlış anlaşılır hüzünlü günlerim gibi...	Mırıldanıyordun
M. Fındıkçı	Ş.Yıldız

1. dizede çevirmen, yine دَمَمَ (“mırıldanmak”) fiilini ندم (“pişman olmak”) şeklinde okumuş, 2. dizede فارس (“atlı”, “şövalye”) kelimesini ise فَرَس (“at”) olarak okumuş ve yanlış anlamlar vermiştir. Çevirmenin isim ile ism-i fâili ayırt edememesi, fe ve ra harfleri arasındaki elif harfinin kelimeye kattığı anlamı fark

etmediğini ve kelimenin anlam değeri üzerinde yeterince durmadığını göstermektedir.

3. dizede çevirmen, “لحن” (nağme, melodi, dil hatası) ismini fiil olarak almıştır. Dolayısıyla bu dizenin çevirisinin kaynak metinle hiçbir ilişkisi yoktur.

4. dize ise tamamen yanlış çevrilmiştir.

وبدأتُ أكتشف اليقين

و عرفتُ أنك للسوى تتجملين

وله ترشّينَ العطورَ ...

وتقلعين ...

وترتدين ...

Ve başlar açıklamaya inanç	Gerçeği anlamaya başladım
Ve tanıdım sende yaptığı güzelliği	Anladım ki meğer bir başkası için süsleniyormuşsun
Ve onlara serpersin arpayı...	Onun için parfüm sıkıyor...
Ve sökersin.. ve dönersin...	Birini çıkarıyor...
M. Fındıkçı	Birini giyiyormuşsun... Ş.Yıldız

1. dizede çevirmen, cümlelerin fâilini “inanç”, fiilini de “başlar” şeklinde 3. şahıs kipinde çevirmiştir. Oysa kaynak metinde fâil, 1. şahıs merfû muttasıl zamir (ت) olup بدأتُ ifadesinin anlamı (“başladım”) demektir.

2. dizede çevirmenin fiil ile mastarı ayırt edemediği, Arapça kipleri, zamanları, cümle yapısını bilmediği ve kafasına göre çeviri yaptığı görülmektedir.

3. dizede ise çevirmen, رَشَّ (“serpmek”) fiilini görünce “arpa” kelimesini ekleme ihtiyacı duyduğu anlaşılıyor. Oysa عَطَّرَ (“parfüm”, “ıtır”) kelimesinin “arpa” (شَعِير) kelimesiyle gerek anlam gerekse kelime bakımından hiçbir benzerliği yoktur.

ولمحتُ طوقَ الياسمين

في الأرض ... مكنومَ الأنين

كالجنة البيضاء ...

Öfkeyle dolduruyorsun katkat yasemini Toprakta gizli üzgün gizi Dokunur gibi beyaza... M. Fındıkçı	Yasemin gerdanlığı fark ettim Yerde... nefesi kesilmiş Beyaz bir ceset gibi Ş.Yıldız
---	---

Çeviri metnindeki “Öfkeyle dolduruyorsun katkat yasemini” ifadesi kaynak metinde yer almamaktadır. Dizede لَمَحَ fiili “fark etmek, görmek” anlamında ve 1. tekil şahıs tarafından mazi olarak kullanılmıştır. Anlamı ise “Yasemin gerdanlığı fark ettim” olması gerekirken çevirmen kaynak metinle alakası olmayan bir cümle eklemiştir. Şiir metninde أرض kelimesi (“yer”, “zemin”) anlamında kullanılmıştır. “Gizli üzgün gizi” şeklinde ifade ise çevirmen tarafından eklenmiştir.

تدفعه جموع الراقصين
ويهمُّ فارسك الجميلُ بأخذه ...
فتمانعين ...
وتفقهين ...

İterek bütün dans edenleri Bir suskunluk alır atı kuşkulandıkça... Engellendiğinde... Kahkahanla... M. Fındıkçı	Dans edenlerin hepsi onu iteliyor Yakışıklı şövalyen onu yerden almaya çalışıyor... Oysa sen engel oluyor... Kahkaha atıyordun... Ş.Yıldız
--	---

1. dizede: “İterek bütün dans edenleri” ifadesinde çevirmene göre “katkat yasemin dans edenleri itiyor” gibi bir anlam çıkmakta, oysa dans edenlerin hepsi yasemin gerdanlığı iteliyorlar. Ayrıca sonraki dizelerin yine kaynak metinle hiçbir alakası bulunmamaktadır.

" لا شيء يستدعي إحناءك ..

ذاك طوقُ الياسمين ... "

<p>“Hiçbir şey yok mutlu edecek arzunu... katkat yaseminle...”</p> <p>M. Fındıkçı</p>	<p>“Eğilmene degecek bir şey değil O, sadece yasemin gerdanlık”</p> <p>Ş.Yıldız</p>
---	---

Son iki dizede de kaynak metinle ilgisi olmayan yanlış bir çeviri ortaya konulmuştur.

SONUÇ

Kaynak metin ile çeviri metni karşılaştırdığımızda kelimelerin okunması ve anlamlandırılmasına yeterince özen gösterilmediği, kelime ve cümle yapısına dikkat edilmediği, kelimelerin anlamı için sözlüğe bakma ve kelimeleri sorgulamaya ihtiyaç duyulmadığı görülmektedir. Çevirinin, şairin mesajını ve üslubunu okura iletmekte yetersiz kaldığı, bu sebeple çevirmenin kendi düşünce ve mesajını ilettiği izlenimi bıraktığı, şairin farklı ya da olumsuz tanınmasına sebep olduğu anlaşılmaktadır.

Çeviride yukarıdaki hususlara dikkat edilmediği ve özen gösterilmediği için şiir çevirisi, şair Nizâr Kabbânî'ye ait olmaktan çıkmış ve çevirmene ait anlaşılabilir bir şiire dönüşmüştür. Oysa kaynak metnin sahibi Nizâr Kabbânî, şiirlerinde günlük konuşma diline yaklaşan sade ve doğal bir üslup kullanan, dilde kapalılığa karşı olduğu için varoluşçu temaları reddeden, şiirinin orta düzeyde bir okuyucu tarafından kolaylıkla anlaşılabilir olması gerektiğine inanan bir şairdir (Er, 2004:63).

Nizâr Kabbânî'nin halkın günlük yaşamında kullandığı dile yakın bir dil kullanması, şiirlerini etkileyici ve güzel kılar, anlatımına da rahatlık, yalınlık ve doğallık katar. Bu sayede onun şiirleri, bir yandan mesajını açık bir şekilde okuyucuya iletirken, diğer yandan şiir estetiği açısından da herhangi bir değer yitimine uğramaz (Tur, 2005:305).

Şüphesiz ki edebiyat ve şiir çevirisinde bir takım yanlış anlamalar, ifade farklılıkları olabilir. Bu tür muhtemel hatalar, bir noktaya kadar makul karşılanabilir, zamanla da bu çeviri problemlerinin üstesinden gelinebilir. Çevirmene, önce Arapça bilgilerini gözden geçirmesini, sonra çağdaş Arap şiirine dair güzel çeviri örneklerinin yer aldığı Rahmi Er'in *Çağdaş Arap Edebiyatı Seçkisi* adlı eseri başta olmak üzere bu alanda çalışma yapan akademisyenlerin ve çevirmenlerin çeviri örneklerini incelemesini tavsiye ediyoruz. Sonra da yaptığı çevirileri tekrar gözden geçirip yanlışlarını düzeltmesini umuyoruz.

KAYNAKÇA

- CUHÂ, Mişâl Halil, (1999), *eş-Şi'ru'l-'Arabîyyu'l-Hadîs min Ahmed Şevkî ilâ Mahmûd Dervîş*, Beyrut:Dâru'l-Avde.
- ed-DAKKÂK, 'Omar, (t.y.), *Funûnu'l-Edebi'l-Mu'âsır fî Sûriye*, Beyrut: Dâru's-Şurûki'l-'Arabî.
- ER, Rahmi, (2004), "Nizâr Kabbânî (1923-1998)", *Çağdaş Arap Edebiyatı Seçkisi*, Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları.
- İBN HAZM, (1995), *Güvercin Gerdanlığı*, (çev.: Mahmut Kanık), İstanbul: İnsan Yayınları.
- JAYYUSİayyusi, Selma Khadra, (1987), *Modern Arabic Poetry An Anthology*, New York: Columbia University Pres.
- KABBÂNÎ, Nizâr, (1983), *el-A'mâlu'n-Nesriyyetu'l-Kâmile*, Beyrut: Menşûrât Nizâr Kabbânî.
- KABBANÎ, Nizar, (2000), *Hüzünlü Irmak*, (çev.: Metin Fındıkçı), İstanbul: İyi Şeyler Yayıncılık.
- KABBÂNÎ, Nizâr, (2002), *Gözlerinin Mavi Limanda*, (çev.: Rıza Halilov-Aysel Ergül), İstanbul: Birey Yayıncılık.
- KARSLI, İlyas, (2005), "Arapçadan Türkçeye Tercüme Hataları", *Nüsha Şarkiyat Araştırmaları Dergisi*, S.19, s.69-90.
- ÖZAY, İbrahim, (2010), "Türkçe Deyimlerin Arapçaya Aktarılması (Aziz Nesin'in Yedek Parça İsimli Öyküsü)", *EKEV Akademi Dergisi*, S.42, s.249-264.
- TUR, Salih, (2005), *Nizâr Kabbânî Hayatı, Sanatı ve Şiirleri*, Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayımlanmamış doktora tezi).
- YAZICI, Mesut, (1997), *Türkçede Necip Mahfuz*, Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi).